

„NE VRIDI MI DAN AKO NE DOĐEM NA BAČVICE“: O PICIGINAŠIMA S BAČVICA I STVARANJU MJESTA

VEDRANA PREMUŽ ĐIPALO
Etnografski muzej Split
Iza Vestibula 4
HR-21000 Split
vedra50@hotmail.com

UDK 394.3
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper
Primljeno/Received: 19.11.2014.
Prihvaćeno/Accepted: 24.11.2014.

U ovom radu tematizira se zajednica igrača picigina sa splitske plaže Bačvice. U prvom dijelu rada naglasak je na načinima na koje se kroz svakodnevnu praksu igranja i boravljenja na plaži upisuju određena značenja u konkretni lokalitet, mijenjajući na taj način fizički prostor u simboličko mjesto. U drugom dijelu rada govori se općenito o igri, načinima ulaska u piciginašku zajednicu, odlikama pravog piciginaša, homogenosti zajednice (odnos mladih i starih, muških i ženskih igrača) te o promjenama koje su nastupile uslijed turističkog razvoja, proglašenja picigina nematerijalnim kulturnim dobrom, uspostavljanja natjecateljske forme igre.

Ključne riječi: picigin, igrači picigina, igra, mjesto, Bačvice

1. UVOD

Određeno mjesto moguće je doživljavati na različite načine. Umirovljenici/ce, roditelji s djecom, kupaći/ice, šahisti, prolaznici/ce i drugi, prostor splitske gradske plaže Bačvice doživljavaju i koriste na drugačiji način nego piciginaši.¹ U ovom radu nas prvenstveno zanimaju iskustva navedene zajednice te s tom pretpostavkom promatramo način na koji piciginaška zajednica transformira prostor (pješčana plaža) u mjesto („naša plaža gdje se igra pravi picigin“), odnosno kako „lokaliteti postaju značenjski konstruirani kroz društvenu praksu i emotivnu vezanost“ (Gulin Zrnić 2006:29).

U radu se ispituju načini na koje se kroz svakodnevnu praksu igranja i boravljenja na plaži upisuju određena značenja u konkretni lokalitet, mijenjajući na taj način fizički prostor u simboličko mjesto. O važnosti igre govori Johan Huizinga kada tvrdi da ljudska kultura proizlazi i razvija se iz igre – i kao igra, te kada ljudskoj vrsti, uz naziv *homo faber* pridaje naziv *homo ludens* (Huizinga 1992).

U tekstu se propituju osjećaji pripadnosti prema zajednici te načini na koje se navedeni identitetni činioци iskazuju. Pod pojmom zajednice shvaćam društvenu skupinu čiji članovi imaju zajedničke

---

¹ U daljnjem tekstu pod pojmom „piciginaši“ podrazumijevam igrače sa splitske plaže Bačvice, ukoliko nije drugačije naznačeno.

interese, odnosno zajedničku sklonost prema igranju picigina i mjestu gdje igraju (Čapo Žmegač 1997).

Kako bi se naznačila različita tumačenja i sjećanja, veliki dio teksta čine kazivanja ispitanika, odnosno dijelovi intervjua. Namjera nije bila stvaranje zajedničke „priče“, određenog modela koji bi se uklapao u postojeće obrasce već naglašavanje mnogostrukosti interpretacija. Prilikom bilježenja subjektivnih iskustava prostora kroz iskustva jedne određene grupe ljudi povezanih igrom picigin, polazim od tumačenja o pojedincima i zajednicama kao „graditeljima kulture“, kojim se ističe aktivan odnos između pojedinaca i kulture (Gulin Zrnić 2009:22; Čapo Žmegač 2002:18; Čapo Žmegač, Gulin Zrnić i Šantek 2006:33).

Istraživački postupak proveden je putem *polustrukturiranog intervjua i promatranjem*.² Istraživanje je obuhvatilo razgovor s igračima picigina koji aktivno igraju na Bačvicama, igračicom koja trenutno nije aktivna, ženskom osobom koja učestalo dolazi na plažu Bačvice te s igračem picigina koji igra na obližnjoj plaži Firule.³

Treba napomenuti da su svi kazivači izrazito spremno pristupili intervjuu tijekom kojega su iznosili osobne doživljaje, stavove, razmišljanja, navodeći što oni *osjećaju* prema igri, prostoru, suigračima. Pružajući im izbor žele li ostati anonimni kazivači (*su-govornici*) ili pak osnovne podatke o sebi pristaju pružiti na uvid za potrebe istraživanja - svi su se mahom odlučili za drugu opciju.

Nerijetko se privatni život istraživačice preklapao s terenom istraživanja jer se provođenje vlastitog slobodnog vremena odvijalo na tom istom prostoru na kojem se sastaju i članovi istraživane grupe. Upravo zbog tog razloga, za uspostavljanje kontakta s istraživanom grupom pomogla mi je pozicija „prisutne“ osobe, budući da, tijekom zadnjeg desetljeća provodim veliki dio slobodnog vremena na prostoru Bačvica. Prilikom najave za razgovor pojedini kazivači odobravajući su komentirali da me često „viđaju“, što mi je svakako išlo u prilog pri ostvarivanju neposrednijeg razgovora. Zajedničko iskustvo privrženosti naspram određenog prostora kojeg dijelim s ispitanicima i preklapanje zajedničkih emocija ispitanika i mene kao istraživačice, učinila me svojevrsnim *insajderom*.

S obzirom na istraživanu temu, smatram da je opravdano istaknuti subjektivnu poziciju - kako istraživača, tako i istraživanih. Stoga će se, gdje je to moguće i potrebno, unutar teksta uvrstiti glasovi istraživanih pojedinaca, odnosno, samih piciginaša. Subjektivnost koja se proteže kroz tekst odraz je izricanja različitih stavova sudionika istraživanja. Različitost stavova ispitanika uvjetovala je višeglasje, odnosno različito shvaćanje i tumačenje istih pojava pa je i to jedan od razloga zašto se u tekstu navode dijelovi transkribiranih razgovora. Ovakav pristup *etnografije pojedinačnoga* gdje se temeljitim

---

² Riječi u tekstu stavljene u kurziv naznačila je autorica teksta.

³ Popis kazivača nalazi se na kraju teksta.

proučavanjem pojedinačnih slučajeva daje mogućnost uvida u mnogobrojna značenja, nametnuo se kao najbolji budući da ujedno obuhvaća i *emsku* perspektivu, jer je moja vlastita - *etska* pozicija kao naknadna etnološka interpretacija samo jedna od mogućih.

Povoljnu početnu istraživačku poziciju osigurala mi je sugovornička neopterećenost mogućim pogrešnim interpretiranjem. Međutim, određeno ograničenje koje se stavilo pred mene kao istraživačicu bio je osjećaj odgovornosti kojega sam imala tijekom intervjuiranja, a koji se protegnuo i na vrijeme pisanja teksta. Naime, tijekom tog procesa svjesna sam bila odgovornosti prema kazivačima - sugovornicima, za koje sam smatrala da ih je poželjno zaštititi od posljedica naknadnog međusobnog (možda negativnog) komentiranja, budući da se svi članovi istraživane grupe međusobno poznaju i rado prepričavaju razne događaje i pojave. Također, i sami sugovornici su mi kroz smijeh znali napomenuti da će sve što se napiše o njima neminovno odjeknuti kroz šalu, ali i porugu, a kao objašnjenje navedenih postupaka istican je način zabave, životni svjetonazor, *splitski mentalitet*. Odgovornost se nametnula i na jednoj drugoj razini. Pojedini igrači s kojima je vođen dijalog, navodeći da je poželjno dokumentirati i prezentirati njihovu igru, neposredno su tijekom razgovora iznijeli određena očekivanja koja su uključivala jednostranu sliku o igri i igračima, što nikako nije namjera ovog rada.

2. BAČVICE KAO MJESTO⁴

U radu polazim od pretpostavke čovjekove transformacije *prostora u identitetno mjesto* (Gulin Zrnić 2009:28). Istražujući zajednicu piciginaša uviđam da te intervencije nisu materijalne, fizičke, one se odnose na *upisivanje značenja* u prostor, što bi se u tom smislu odnosilo na transformaciju napuštene gradske plaže u mjesto susreta i bliskosti gdje promatrana zajednica kontinuirano igra omiljenu igru. Pod mjestom podrazumijevam *kulturno značenjski prostor* koji „sadržava iskustvenu, emocionalnu, vrijednosnu, interakcijsku i relacijsku, kognitivnu i senzornu, povijesnu i memorijsku dimenziju“ (Čapo i Gulin Zrnić 2011:35).⁵

---

⁴ Na području uz plažu Bačvice sve do kraja 19. stoljeća splitski težaci obrađivali su svoje vinograde. Prvo kupalište na ovoj plaži bilo je u vlasništvu obitelji Koščina, a otvoreno je 1891. godine. Do kupališta, koje se tada nalazilo u predgrađu grada, dolazilo se kočijama i nekom vrstom omnibusa. 1919. godine kupalište postaje općinsko i ima 30-tak drvenih kabina. Već 1928. godine kupalište postaje vrtoglavo raste te ih ima tristotinjak. Kupališni prostor tada je bio podijeljen na muški, ženski i obiteljski. Godine 1941. ruše se drvene kabine koje se zamjenjuju novom betonskom zgradom. Današnji izgled kupališnih objekata formira se 1997. godine (Matošić 2007:16-75).

⁵ Od devedesetih godina 20. stoljeća, od vremena kada se „dogodio“ *prostorni obrat* ili *zaokret k prostoru (spatial turn)*, izrazito se povećao broj istraživačkih

Prema francuskom antropologu Marc Augeu živimo u doba supermoderniteta koje proizvodi *nemjesta* - prostore koji nisu antropološka mjesta. To je svijet samotne individualnosti i prolaznosti. Prema Augeu *nemjesta* stvaraju samotnjačku ugovornost. To su, primjerice zračni, željeznički i cestovni putovi, zračne luke, kolodvori, svemirske postaje, veliki hotelski lanci, trgovački centri. Ugovorni odnos realizira se pomoću primjerice, avionske ili željezničke karte, listića kojim se naplaćuje cestarina, žetonom za kolica u supermarketu. Identitet takvog korisnika je anoniman i potrošački (Auge 2001:92). Nasuprot *nemjestu*, mjesta su identitarna, odnosno i povijesna (ibid:73). Antropološka mjesta stvaraju „organsku društvenost“, baš kao što i mjesto na Bačvicama ima odlike lokalnog: povezanost, identitet, kontinuitet.

Također polazim od tvrdnje da se „u konkretnoj stvarnosti današnjeg svijeta mjesta i prostori ili mjesta i *nemjesta* prepliću i prožimaju. Nema mjesta koje ne bi sadržavalo mogućnost *nemjesta*“ (ibid:97). Mjesto i *nemjesto* mogu se izmjenjivati s obzirom na određeni dio dana ili godine, što se posebice uviđa tijekom ljetnih mjeseci kada mjesto kao što su Bačvice postaju pretrpane ugostiteljskim sadržajima i velikim brojem turista. Izmjene mjesta i *nemjesta* odvijaju se i na dnevnoj bazi – rano ujutro i predvečer Bačvice imaju odliku mjesta, ostali dio dana odlike *nemjesta*.

Samozvani „evanđelist prostora“, američki geograf Edward Soja izvodi pojam *trećegprostora* (Grgas 2012: 173). Pojam je posebno zanimljiv jer obuhvaća ono što možemo povezati s mjestom gdje piciginaši igraju omiljenu igru. Pojednostavljeno, prema Soji *prvi prostor* bio bi realni, materijalni svijet koji se može označiti pomoću kartografije. *Drugi prostor* je svijet predodžbi, subjektivni i pojmljeni svijet. *Trećiprostor* obuhvaća realno i zamišljeno, spaja apstraktno i konkretno (Šakaja 2011:120). Plažu Bačvice možemo promotriti kao primjer *trećegprostora*. Naime, prema *prvom prostoru* to bi bila pješćana plaža na Mediteranu, u gradu Splitu. *Drugi prostor* označavao bi pješćanu plažu gdje tijekom ljeta dolazi veliki broj kupača/ica, a ostali dio godine je jedno od popularnijih i omiljenijih splitskih okupljališta. Sagledavajući

---

tema društvenih i humanističkih znanosti koje tematiziraju prostor i odnos prostora i društva (Gulin Zrnić 2009:28; Grgas 2012:169 -177; Čapo i Gulin Zrnić 2011:10). Posebno bih istaknula značaj humane geografije na druge znanosti koji je osobito rastao objavljivanjem knjige Edwarda Relpha *Mjesto i bezmjesnost* (1976.) koja pažnju usredotočuje na teorijsko promišljanje mjesta. Prema ovom geografu, druga pozicija, *bezmjesnost*, jest upravo „slabljenje identiteta mjesta do točke gdje oni ne samo izgledaju slično, nego izazivaju isti osjećaj i nude samo bezbojne mogućnosti za iskustvo“, i problem nije u tome što svako takvo *bezmjesto* nalikuje jedno na drugo, nego što se čovjek u svakom *bezmjestu* osjeća isto (Šakaja 2011:112). Slijedom navedene interpretacije, tako bi i plaža u jeku turističke ekspanzije bila primjer *bezmjesnosti*.

Bačvice iz pozicije *trećegprostora*, prvi i drugi prostor se spajaju, i tada govorimo o pješčanoj plaži u Splitu na kojoj se igra jedinstvena igra, mjesto koje igrači opisuju kao „raj“, kao „terapiju“, mjesto na kojem se jedino na svijetu igra pravi picigin. Samo se na ovom mjestu mogu čuti iskustva *pravih* piciginaša, a ujedno je to i mjesto na kojemu se izmjenjuju iskustva i upisuju emocije brojnih ljudi.

Antropologinja Setha M. Low kada govori o *smještanju u prostoru* podrazumijeva fizičko i pojmovno smještanje društvenih odnosa i društvene prakse u društvenom prostoru. Prema autorici, *društvena proizvodnja prostora* uključuje društvene, gospodarske, ideološke i tehnološke čimbenike kojima se ostvaruje fizičko, materijalno okruženje. Nasuprot tome, *društveno oblikovanje prostora* je fenomenološko, simboličko iskustvo prostora koje se ostvaruje društvenim procesima. Društveno oblikovanje prostora je stvarna transformacija prostora kroz ljudska sjećanja, predodžbe, simbolička značenja (Low 2005:9). U tom smislu igranje picigina svojevrsno je *smještanje u prostoru* pri čemu se kroz igru i druženje oblikuje prostor Bačvica.

Poput pješaka o kojima piše Michel de Certeau, koji svojom šetnjom, svojim koracima, prisvajaju topografski sustav, urbanistički determiniran javni prostor, piciginaši oblikuju i predstavljaju javni prostor plaže, „oni se ne lokaliziraju, nego se šire prostorom“. Kao što „igre koračaja oblikuju prostor“, isti učinak čini igra picigin (de Certeau 2002:161).

2.1. Odnos prema Bačvicama

Kao prednost plaže Bačvice piciginaši ističu lokaciju usred grada koja još uvijek ima obilježje lokalnoga, moment „malog mista“ gdje se ljudi koji svakodnevno dolaze međusobno druže. „Ukorijenjenost“ u ovaj određeni lokalitet posljedično postaje vezanost uz cjelokupnu gradsku cjelinu, grad Split.

„... kažu da je Riva sirotinjski kaput, a i Bače su isto, južno su orijentirane, zaštićene od bure i predivno je to što za tih stvarno lipih sunčanih i zimskih dana ti dole možeš u kostimu biti i kupati se. Stvarno ne mogu zamisliti život bez Bača“ (K 9).

„Nakon dvije godine igre mogu reći da sam primljen u punom smislu riječi, da sam primljen kao netko tko je dio toga, i od tada do danas meni je sto puta palo na pamet da negdje odselim, ali zbog picigina i Bača ne bi odselio nikad. Takav život koji ovdje vodim ne bi moga nigdje vodit, ti se praktički devet mjeseci možeš kupat. I možeš provest dole realno čitav dan do nekog kasnog popodneva, popit kavu, družiti se s ljudima, ne košta te ništa, savršeno. Imaš gradski život, a imaš moment malog mista koje je na Bačama. Svi se znaju, iz najrazličitijih miljea, i možda se nikada, sigurno se ne bi u životu upoznali da nema tog picigina, a dobri smo i družimo se, provedemo praktički pola

godine zajedno, to je ta lipota malog mista. Ja se ne moram nikad s nikim dogovarati, jer znam da kad dođem tu vidjet neke ljude, spustit ću se dole, i naći nekoga, i to je jedna prednost Splita kojeg ja ne mijenjao ni za šta na svijetu“ (K 7).

Ustaljenost gotovo svakodnevnog dolaska na Bače imperativ je za veliki broj *pravih* piciginaša.

„Ne vridi mi dan ako ne dođem na Bačvice, ako ne kažeš: dobar dan Bačvice, ne vridi“ (K6).

Privatni i poslovni život organizira se prema potrebi dolaska na plažu. Pojedini igrači pokušavaju uskladiti radne obaveze i igranje picigina, ostavljajući vrijeme pauze za opuštanje i igru.

„Kažem ti, oni dolaze u odijelima, iz banke i ne znam od kud, u vrećici s kupaćima i ručnicima i igraju pod pauzom taj picigin. Odigraju na pauzi, oblače se u ta odijela, vezuju kravate i vraćaju se na posao. Strast, baš strast, eto, prava riječ“ (K 9).

Također, Bačvicama se pridaje značenje mjesta koje ima *katalizatorsku* ulogu. Tu se, na određeni način, meditira, „čisti“, skuplja pozitivna energija.

„To je jedan od razloga zašto dolazim ovdje, napunit baterije, kad te netko iznervira, obično to bude cura, obično se posvađamo upravo oko tih Bača, onda nakon svađe odem na te iste Bače da napunim baterije koje sam izgubio zbog tih istih Bača“ (K 5).

„Bačvice nisu obična plaža, imaju posebnu čar, ja bih volio da to ostane mit, da ljudi ne vide tu čaroliju jer onda bi plaža stvarno bila... Ovi koji su to prepoznali, ja mislim da čak i bježe iz kuće. Ja bih rekao da je to divan spoj te prirode, u centru grada, i vid jednog hedonizma, slobode, percepcija jedne lijepe igre i rehabilitacija, tu se čovjek može odmoriti fizički, psihički, kako god, mislim da je tu stvarno moguće u toj svoj galami doći do unutarnjeg mira“ (K 12).

„Bačvice imaju jedan svoj kulturni status, da kad prođeš dole prema Bačvicama di se radi hotel, onda je to drugi miris, ja živim od Bačvica sedamdeset metara, prema tome ja moram imati taj miris, al nije to to, to nije miris koje imaju Bačvice, samo one, dobro, možda ja to sad... Ta mirmoća, i sa valovima, i snigom, i sa kišom, kako te Bačvice čovika smire, ne znam, ljudi idu u crkvu, ja otiđem na Bačvice, meni se bar tako čini, i onda dođe jedan, drugi, treći, četvrti, i onda je to vulkan“ (K 11).

Odnos prema plaži piciginaši pokazuju i aktivističkim stavom. Ekološki aktivizam vidljiv je prilikom akcija čišćenja plaže i okolnih predjela, ali i u razmišljanjima koja se odnose na važnost očuvanja jedinstvenosti Bačvica.⁶

---

⁶ Pojedini igrači članovi su Ekološkog društva „Bačvice“ koje, između ostalog, priopćenjima u medijima reagira na urbanističke projekte za koje smatra da nisu u interesu lokalnog stanovništva i u skladu s kulturnim i prostornim identitetom

„Ja osobno mislim da je ovo jedino mjesto za koje bi se borio doslovno do zadnje kapi krvi, kao ono što su ovdje tili nasut ono žalo. I takve stvari, i kad bi došla neka politička ideja da se privatizira, mislim da bi ovdje bija dan, noć. I ne bi bija jedini“ (K 5).

Činjenicu da piciginaši i kupaći koji su vezani uz Bačvice ne *konzumiraju* plažu bezuvjetno, moguće je objasniti pojavom da *mjesto*, uslijed određenih okolnosti, zadobiva odlike *nemjesta*. Ljeti je taj odnos osobito uzdrman – obilježje lokalnog mjesta osjetnije je izraženo ujutro i predvečer, a manje tijekom dana.

„Pa ja sam se ljeti prestala kupat na Bačvicama zato šta je jednostavno previše ljudi i nema mi one atmosfere domaće, mirnije, koja mi se sviđa, a koja je tamo u predsezoni i podsezoni i zimi, tako da smo se mi prebacili na Ovčice. Ali u tom periodu se kupam ujutro oko pet, šest sati ujutro, dođem i otplivam svoju rutu, i imam te Bačvice koje volim. I kasno navečer“ (K 9).

Na primjeru Bačvica, gdje je aktualno problematiziranje odnosa prostora i turističke i ekonomske politike, vidljivo je da se u današnjem globaliziranome svijetu javljaju mjesta koja su poput oaza u koje pojedinci hrle željni učvrstiti vlastitu identifikaciju sa zajednicom i mjestom ostvarujući osjećaj pripadnosti.

2.2. Piciginaški (mikro)lokalpatriotizam

Govoreći o relacijskoj ideji identiteta Jasna Čapo Žmegač navodi: „U temelju stvaranja predodžbe o vlastitoj skupini jest *odnos spram druge/drugih skupina*. Definiranje mi - skupine je dakle interaktivno i refleksivno; predodžba skupine o sebi odraz je predodžbe o drugim skupinama s kojima ona dolazi u dodir i s kojima se uspoređuje...“ (Čapo Žmegač 2002:21). Također, autorica ističe: „Kad ljudske zajednice međusobno komuniciraju unutar nekog šireg društvenog konteksta, one razvijaju potrebe da odrede granice među sobom. Distancirat će se jedna od druge iz šire kulture, koja im velikim dijelom može biti zajednička, ističući neke kulturne elemente kao sebi svojstvene. Tako one podvlače svoju različitost i svoju odluku za isticanjem. Istraživači su upozorili da i nezamjetne razlike između skupina mogu poslužiti za njihovu društvenu diferencijaciju“ (Čapo Žmegač 2002:22).

Slijedom navedenih tvrdnji, sagledavanje odnosa piciginaša s Bačvicama prema njima samima, moguće je kroz iščitavanje njihovog odnosa prema skupini koja igru prakticira na obližnjoj plaži Firule.

Bačvica. Vidi: http://picigin-bacvice.com/files/bacvice/bacvice-vijesti-projekt_rosina.html. Tijekom afere nasipanja tucanika na autohtonu pješčanu plažu, piciginaši su zauzeli nepokolebljivi stav zauzimajući se za obranu svog „igrališta“. Vidi: <http://picigin-bacvice.com/files/bacvice/bacvice-vijesti-nasipanje.html>

Svojevrsna kampanilistička nota koja se proteže kroz razmišljanja piciginaša o vlastitoj igri i igri onih koji igraju na drugim plažama, nadovezuje se na predodžbe o „najsportskijem“, „najlipšem“, „najluđem“ gradu, a potom i o „najlipšoj plaži“. Ana Perinić Lewis u radu u kojem nastoji definirati pojam kampanilizam govori o određenju koje ga definira u negativnom svjetlu kao uskogrudni „lokalni patriotizam“, ali i o pozitivnoj konstanti u vremenu „urbanizma, sekularizacije, individualizma i globalizacije kada se očekuje nestanak takvoga izrazito lokalnoga, „zajedničkarskog“ fenomena“ (Perinić Lewis 2011:216). U tom svjetlu promatram pojam koji sam nazvala *piciginaški (mikro)lokalpatriotizam*.

Jedinstvenost plaže Bačvice i jedinstvenost igre koja se ovdje igra potvrđuju redom svi sugovornici, uz iskazivanje poštovanja naspram igrača s drugih plaža. Tako se, primjerice, igračima s Firula ne osporava vrhunska vještina igre, pa čak i intenzitet zahtjevnosti igranja uslijed činjenice manjeg broja igrača u ekipi (jedan igrač manje). Ipak, ovu igru koja se ovdje igra kazivači ne smatraju *pravim* piciginom, bez obzira što je tradicija igranja i na ovoj plaži duga pedesetak godina.⁷ Kazivači to pripisuju drugačijem konceptu igre i terena. Teren je neravan, naizmjenično se javlja pličina i dubina, osjetno je manji što je razlog zašto ovdje uglavnom igra četvero, a ne petero igrača.⁸ Igra je statičnija,⁹ bez rotiranja, a nalikuje na „picigin“ koji se igra drugdje na Jadranu.

„To je, recimo ka male branke, mali picigin. Puno je manja plaža, ograničeno, al ima i to svog šušta, gušta“ (K5). Nije to picigin, igraju i oni picigin zato što nemaju bolje ime za to. Picigin na Bačama je picigin broj jedan“ (K3).

„Ja ne mogu reč da to nije picigin, i isti balun je, oni to super igraju ti momci, al to nije to, to je druga igra, oni su čak dolazili tu, nastupali na prvenstvu, prvi put kad su došli nastupali su s četiri igrača i naravno s četiri igrača nisu imali šanse na prvenstvu proć dalje, iako su dobro igrali, njima nije pada balun, a onda su zadnjih godina došli s pet igrača, i prošli su dalje, dobro su igrali, držali su se ovih pravila. Ali to nije picigin, picigin se samo na

---

⁷ I ova plaža ima svoje prvenstvo. Naime, na plaži Firule, koja se nalazi u neposrednoj blizini Bačvica, od 1996. godine svake se godine održava prvenstvo u glavometu. Opširnije na <http://www.glavomet.hr/index.php?otvori=povijest>.

⁸ Ovdje koriste lopticu za *racquetball* koju nabavljaju preko interneta, a gule je isto kao i piciginaši s Bačvica tenisku lopticu.

⁹ Takav picigin igra se na plaži Šunj na otoku Lopudu, u Medulinu, na otoku Krku u Baškoj, na plaži Lovrečina kod Postira na Braču. U Medulinu se u organizaciji udruge za promicanje picigina „Pešekan“ dva puta godišnje održavaju turniri u piciginu, gdje se okuplja i preko stotinu igrača. (http://picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-vijesti-nematerijalno_kulturno_dobro_rjesenje.html)

Bačvicama igra, ovo što se zove picigin i što je ušlo na listu. To je taj picigin s Bača, nijedan drugi“ (K 10).

Afinitet prema vrsti igre i terena temeljni je faktor odabira plaže za igru. Igrač (K4) koji na Firulama redovno igra s ekipom tijekom čitave godine, navodi svoj razlog izbora plaže: intimnija atmosfera, manja napučenost, manja „razvikanost“, odlična ekipa s kojom se druži kroz igru, a i poslije na plaži. Kao dodatnu pogodnost ove plaže ističe okupljanje ustaljene ekipe roditelja koja ovdje dolazi i čija se djeca nesputano druže i igraju, a što kazivača podsjeća na vlastito djetinjstvo „kada su se djeca više igrala u prirodi i na otvorenom“. Kao potvrdu za vlastiti odabir plaže, kazivač ističe primjere kada je par igrača koji su običavali igrati na Bačvicama, tu plažu zamijenilo pijeskom Firula. Kao razlog se navodi gužva i nakaradna komercijalizacija plaže Bačvice, što se ogleda sve većim brojem ležaljki i kioska s hranom.

Stvarajući *markere* skupine, subjektivne razlikovne simbole (Čapo Žmegač 1997:71) te „podcrtavajući različitost“ (Čapo Žmegač 2002:22), ipak nije stvoren antagonizam između ove dvije skupine igrača.

3. ISKUSTVA PICIGINAŠA

3.1. O igri

Picigin je „društvena igra loptom koja se izvodi u plićaku pješčane plaže gdje igrači, stojeći u moru, nabacuju loptu koja ne smije dodirnuti morsku površinu“.¹⁰

Nije pouzdano zabilježeno kada se igra počela igrati. U rješenju kojim Ministarstvo kulture utvrđuje da picigin - društvena igra loptom - ima svojstvo nematerijalnoga kulturno dobra, navodi se da su splitski studenti iz Praga 1908. godine donijeli na kupalište Bačvice igru koja se zvala *vodeni polo* iz kojega se navodno razvila igra picigin.¹¹ Točna godina od koje se igra picigin na Bačvicama nije zabilježena, ali se prema fotografskim zapisima pretpostavlja da bi to moglo biti početkom dvadesetih godina 20. stoljeća.¹²

---

¹⁰ Iz rješenja Ministarstva kulture o proglašenju picigina nematerijalnim kulturnim dobrom, 28. listopada, 2013. godine. (http://picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-vijesti_nematerijalno_kulturno_dobro_rjesenje.html)

¹¹ Vezano uz razvoj sporta u Splitu osobito se ističu zasluge Fabjana Kaliterne kojega se smatra „ocem svih športskih klubova u Splitu“. Vidi: Marović: *Povijest sporta u Splitu* (1990) i Gizdić: *Fabjan Kaliterna - otac splitskog sporta* (2004).

¹² U rješenju o proglašenju picigina nematerijalnim kulturnim dobrom nailazimo na nerazjašnjeni podatak kojim je očito bila namjera pripisivanje dugog vremenskog kontinuiteta čime bi igra dobila još više na vrijednosti. Riječ je o usporedbi picigina i slične igre koja je nastala prije 6000 godina u zemljama Srednje Amerike gdje su domoroci igrali na mirnim obalama rijeka s lopticom od životinjske kože ispunjene pijeskom.

Anatolij Kudrjavcev Tolja, splitski kroničar picigina, i sam piciginaš, navodi da su prve piciginaške partije više nalikovale na odbojku nego na pravi picigin. Igralo se u predubokom moru, sudjelovalo je i do deset igrača, a igrači su bili pozicionirani jako blizu jedan drugome. Prilikom igre nije se osobito težilo akrobatskim skokovima. Glavni cilj bio je da *balun* za vrijeme igre ostane što duže suh. *Balun* je bio veći, a udaralo ga se vrhovima prstiju. U skladu s tadašnjim modnim trendovima, poneki su igrači nosili jednodijelne kupaće kostime (Matošić 2007:150).¹³

O etimologiji riječi picigin također nalazimo nekoliko tumačenja, bilo da se spominje glazbeni izraz *pizzicato* (trzanje žicom) ili izraz *picigavat* (štupati prstima, zadirkivati) (ibid:149).¹⁴

Prvi *baluni* bili su veći te su se s vremenom smanjivali. Nedostatak primjerenih *baluna* bio je popriličan problem. Primjerice, bile su poznate loptice koje je izrađivao splitski vulkanizer Talajić koji ih je radio od automobilskih zračnica, ali su tijekom igre poprimale neprihvatljive oblike. U nedostatku ovog osnovnog rekvizita koristili su se i veći gumeni čepovi skidani s određenih boca osvježavajućih napitaka. Tijekom pedesetih godina 20. stoljeća veća je mogućnost nabave loptica iz inozemstva. Takvi *baluni* mogli su se kupiti u tadašnjim popularnim trgovinama specijaliziranim za prodaju dječjih igračaka i sportskih rekvizita, ali je i tada bilo teško nabaviti lopticu koja bi savršeno odgovarala igri.¹⁵ Danas se picigin igra s *balunom* koji je oguljena teniska loptica u promjeru od 7 cm, a u upotrebi je od 60-tih godina 20. stoljeća.¹⁶

Današnja igra je puno žustrija i s više skokova.¹⁷ O nelagodnostima koje očekuju piciginaša Kudrjavcev piše da „pravi

---

¹³ Među prvim igračima spominju se: Ivo Kamber, Aleard Kraljević, Zvonimir Bešker, Ivo Čapeta, Galo Jukić, Ante Tonček Kaliterna, Sergije Katalinić, Ante Kuzmanić Galac, Petar Vezica, braća Gazzari, Ines Guina, Ante Fifi Franetović, Galo Jukić, Ivo Čapeta, Serije Katalinić Bomba te mlađi Miro Kraljević, Frane Senjanović (Marović 1990:330).

¹⁴ Kudrjavcev to nadahnuto objašnjava: „U svakom slučaju, radi se o nečemu lepršavo zadirkivačkom, zafrkantskom ili - pomozite reći kakvom, i dakle neozbiljnom, bez pravila i bez izravnog cilja.“ (Matošić 2007:149).

¹⁵ Primjerice, u trgovini „Žudinka“ koja je bila poznata pod nazivom „Sve po sedam“, smještena na Trgu braće Radić, prodavala se teniska oprema te prijeko potrebne teniske loptice koje su se koristile za picigin (Marović 1990:663).

¹⁶ Na neki način *balun* za picigin danas je postao i tržišni proizvod s obzirom na podatak da se oguljeni i temeljito obrađeni *balun* može kupiti, a izrađuju ga i prodaju pojedini piciginaši.

¹⁷ Vidi rad o kinematičkim parametrima picigina u kojemu je provedeno istraživanje ekstenziteta i intenziteta kretanja igrača picigina (Papić 2012:7-12). Dobiveni rezultati ustvrdili su razlike u intenzitetu i volumenu fizičkog opterećenja piciginaša s obzirom na pozicije igrača. Autori provedenim

piciginaš ima naročite znakove raspoznavanja: ožiljke na bokovima i koljenima od bezbrojnih rana nakon nezgodnih skokova na u pijesku skriveni kamen, dolutalu školjku ili komad stakla. Piciginaš je entuzijast i svoju igru shvaća neobično ozbiljno“.

Današnja važeća nepisana pravila su: pravilo petorice igrača, pravilo igranja s obje ruke, pravilo skoka što se odnosi na to da se igrač ne baca ukoliko loptu može uhvatiti u trku ili raskoraku, te pravilo dodavanja koje podrazumijeva bacanje lopte suigračima na način da ju se treba potruditi uhvatiti (Matošić 2007:152-153).

Igrači igraju gotovo tijekom cijele godine, u prosjeku oko 250 dana u godini.

3.2. Pristup grupi

Piciginaške ekipe relativno su zatvorene.¹⁸ U ekipu *pravih* piciginaša (o pojmu će biti riječi u daljnjem tekstu) ne ulazi se jednostavno budući da su to ustaljene ekipe čiji članovi zajedno igraju duži niz godina.¹⁹ Kao temelj za dobro odigranu partiju isticana je vještina igranja, ali i dobro poznavanje suigračevih navika i mogućnosti. Mlađi igrači u neposrednoj su blizini iskusnih piciginaša nerijetko i po nekoliko godina čekali mogućnost ulaska u ekipu. Čin ulaska je, s više ili manje potankosti, zabilježen u sjećanju svih ispitanih igrača, što potvrđuje važnost svojevrsnog *inicijacijskog čina*, a naznačen je sintagmom *fali peti* što se odnosi na petog igrača koji se čeka te ukoliko ne dolazi zamjenjuje se nekim drugim igračem. Ovaj prijelaz u probrano društvo piciginaša uobičajeno se događa u razdoblju prijelaza u mladenačko razdoblje života, što se poklapa s potpunom fizičkom spremnošću za igranje picigina.

O zatvorenosti grupe saznajemo iz osobnih priča o počecima igranja:

---

istraživanjem potvrđuju tezu koja svrstava picigin u skupinu „zahtjevnih sportskih igara visokog intenziteta“.

¹⁸ Također se i u knjizi „Povijest sporta u Splitu“ naglašava teza o zatvorenosti grupa koje su nerado primale nove članove smatrajući da oni kvare igru (Marović 1990:330).

¹⁹ Razliku između *pravih* piciginiša i *drugih* naglašava i Kudrjavcev kada piše: „Kad god to vremenske prilike dopuštaju, naročito ljeti, na splitskom kupalištu Bačvice i valda nigdje drugdje (barem ne u autentičnom smislu) već gotovo osam desetljeća zbiva se jedna od najljepših malih, posve neslužbenih sportskih svečanosti na svijetu - nadaleko čuveni picigin igra koju tako mnogo ljudi spominje, a zapravo se o njoj veoma malo zna. Većina Splitsana i još nekih, naime, tvrdi kako su se svojedobno bavili piciginom baš kao što današnja splitska mladež svoje igre loptom u moru brka s tim iznimnim oblikom rekreacije, sportom koji zapravo traži dugotrajnu i upornu vježbu da bi bio ono što jest“ (Matošić 2007:149).

„Nije bilo jednostavno, danas je to puno jednostavnije, prije je to bio veliki jaz između starih i mladih, stariji nisu primali, u jednom momentu je falio peti igrač, i oni su tu mene viđali godinama i znali su da znam nešto s lopticom pa su me zvali. Imao sam 16, 17 godina, i zbog strahopoštovanja ja sam sve isfaliva, nije to uopće bilo bitno, bitan je taj čin ulaska u tu sferu, momčad stariju, veterane...“ (K 12).

„...recimo mene nitko nije znao pa sam ja onda vreba, tu bi sidija, pa onda fali im peti igrač, oni čekaju, peti im ne dolazi, pa sam ja jedan put doša i pitao mogu li zaigrat, pa su oni rekli daj mali makni se, pa sam tako par puta doša pa sam reka ajte jednu ruku da odigram, onda je to bilo to. Ako ja falim tri puta, reče ajd mali vježbat, ako uspiješ pokazati da si dobar onda će te rado uzet“ (K 10).

„S nekih desetak sam počeo igrat, uglavnom sa svojin uzrastom sam igra, do jedno petnaeste, šesnaeste godine, a onda se nadaš upast, stojiš sa strane“ (K 3).

„...ja sam recimo bio dobar doli (na drugoj plaži, op.a), ovdje pojma nisam imao godinama dok se nisam naučio igrat (...) realno nitko ko tek dođe nema pojma igrat picigin, ako nikad nisi igra tu igru to se ne može znati i tako nakon jednu cilu zimu što sam se kupa i počeo igrat s nešto lošijom ekipom koja je tu po strani, bila je mješana, mojih godina i malo stariji (...), i nakon dvije godine mogu reći da sam primljen u punom smislu riječi, da sam primljen kao netko tko je dio toga“ (K 7).

Osnovni kriteriji ulaska u ekipu piciginaša prvenstveno su kvaliteta igre te mogućnost igranja na istoj ili približnoj razini kao i ostali igrači iz grupe. Uz ove temeljne kvalitativne osobine igrača, bitan kriterij su i projekcije moralnih osobina potencijalnih, novih igrača koje stvaraju stariji, iskusniji suigrači: „prvenstveno ako ste dobar čovjek, ako ste za jednu zdravu šalu, ja mislim da su svi dobrodošli“ (K 12).

„Mi nismo baš previše otvoreni, teško se navikneš na nekoga, pogotovo ako je pinku agresivan, u nas se teško izlazi, ali još teže ulazi (...) I neće igrat onaj koji je bezobrazan, divlji, arogantan, nekulturan. Taj nije dobrodoša doli, imali smo mi par slučajeva gdje je neka arogancija došla do izražaja i to smo mi lako smirili. On je posta gledaoc, e. A to je tako“ (K 11).

„To je igra u kojoj se ne prestaje govorit tako ako je netko preagresivan u verbalnom smislu, onda ljudi ne vole igrat s njim“ (K 5).

3.3. Identitet *pravog* piciginaša

Dugotrajni proces ulaska u probranu ekipu piciginaša uvjetuje stvaranje identiteta *pravog* piciginaša.²⁰ Riječ je u stavljena u kurziv kako bi se naznačila razlika između onog tko na Bačvice dolazi većinom tijekom ljetnih mjeseci i prakticira lagano dobacivanje loptom, nasuprot istraživane skupine piciginaša koja tijekom čitave godine boravi na plaži i igra picigin kao zahtjevnju fizičku aktivnost. Ova obilježja su, prema kazivanju samih kazivača, ono što ih razlikuje od ostalih koji se „igraju“ u moru.

Uvažavajući subjektivno poimanje istraživanih igrača te oslanjajući se na predodžbe koje su igrači iznijeli o sebi kao igračima picigina, uočavamo nekoliko temeljnih odlika za koje možemo reći da tvore integritet *pravog* igrača picigina s Bačvica: dobra vještina igranja picigina, identifikacija kroz prihvaćenost od strane drugih suigrača, vezanost uz prostor. Navedene odlike ostvaruju se startnom pozicijom - ljubavlju prema igri. Prema Johanu Huizingu, ta igra je *slobodni čin*, ona je čovjeku suvišna jer je se može lako odreći. Međutim, ukoliko izvire iz zadovoljstva ona će postati potrebom, igra upotpunjava život, postaje neophodna, ona je kultura (Huizinga 1992:15).

Posjedovanje dobre vještine igranja, koja se izgrađuje višegodišnjom pripremom, podrazumijeva eleganciju skoka i bacanja u more, određenu dinamiku trčanja i dodavanja. Bitna tehnička pojedinost koja čini razliku između *pravog* piciginaša i drugih, jest mogućnost igranja s obje ruke kako bi se moglo precizno dodati *balun*.

„Ti tu na Bačama, od pedesetak ljudi, njih dvadeset je top prva klasa, a to je tko igra tako“ (s obje ruke, op.a) (K 10).

Fizičke odlike poput debljine i visine igrača manje su bitne jer „u piciginu nije ključno ni da si ti brz, ne moraš ti bit brz, možeš bit spor ekstra, igrač u ekipi je taj kad daješ balun drugom igraču, moraš znat jel on brz ili spor, koliko mu unaprijed moraš dat balun tim njegovim tempom da ga uvati. Ima i sporih igrača koji su super, izvrsni igrači, tu ima masu ljudi u godinama, koji imaju po četrdeset, pedeset, šezdeset, sedamdeset godina, imaju *škembe*, a igraju super“ (K 10).

Kako navodi K12, najbitniji je *fluid* između petero ljudi koji su timu. Vrlo je važno imati uvid u sposobnosti suigrača te koju loptu suigrač može dohvatiti. Tek tada se ostvaruje kvalitetna, atraktivna i zabavna igra. Prema Huizingi, igra je ta koja sadrži ritam, harmoniju, napetost (ibid:16).

Prihvaćenost igrača, a posljedično i sama identifikacija pojedinca s grupom, olakšana je onima koji imaju „zafrkantski način gledanja na život“ (K 1). Igrače povezuje humor, koji se ističe kao neizostavni dio

---

²⁰ Jezgrovit prikaz pojma identitet dao je Stuart Hall 1999. godine: „Identitet nije osjećaj s kojim, tek tako, ujutro ustajemo iz postelje“ (Senjković 2007:119).

igre. Savršenstvo igre nije uvjetovano isključivo tehnički ispravnom igrom nego igrom tijekom koje se zbijaju šale, dovikuje, zadirkuje, tako da je igra shvaćena ne samo kao fizička aktivnost nego i kao svojevrsna *dijaloška zabava*. Cilj igre je zadržati lopticu što duže u zraku kako bi ostala suha. Međutim, ako je igra izuzeta od šale ona se ne smatra dobrom igrom:

„Al kad vidim one da samo balun stoji u zraku, nema to smisla“ (...)
„... Ja osobno ako je neko pretih i oće samo igrat ja nemam šta tu radit...“ (K 3).

Piciginaški humor je *intimistički* u smislu nužnog poznavanja suigrača i njihovih osobnih karakteristika koje nerijetko postaju predmet zadirkivanja i šale.²¹ Određeni rječnik se uspostavlja kroz upotrebu skovanih poštapalica (*bideu jedan, škovaco, lavandinu...*), dvosmislenih i „peterošesterosmislenih“ izraza i „riječi koje nisu za malu dicu“, koji je na korak do osobnog vrijeđanja što se karakterizira kao „ispušni ventil“, „dobronamjerna kritika“, „vriđanje bez uvrede“, „zdrava šala“.

„Iza ove ceste ti se uključi ovaj *bačanski đir*, taj prekidač, i sve što je normalno zaboraviš“ (K5).

„A psovanje je normalno, splitski, to je naš mentalitet“ (K 2).

Iako se humor često ističe kao neizostavan, odnos prema igranju je vrlo ozbiljan. Huizinga upravo tu „svetu ozbiljnost“, spoj razigranosti i duboke ozbiljnosti i uzvišenosti vidi u svakoj igri – od dječje igre do najuzvišenijeg djelovanja koje može posjedovati značenje igre (Huizinga 1992:23).

---

²¹ Poetičnost i duhovitu notu igre suvereno su i dosljedno pratili legendarni, vrsni spisatelji Anatolij Kudrjavcev Tolja i Đermano Senjanović Čičo. Nenadmašnost njihovih novinskih uradaka o piciginu proizlazi iz činjenice da su vrhunski talent za pisanje upotrijebili za stvaranje tekstova o onome što su radili i voljeli neizmjereno. Šaljive dosjetke - koje su integralni dio igre, a ujedno i njihovih tekstova o piciginu (objavljivanih u *Slobodnoj Dalmaciji*, naknadno i u monografiji *Bačvice - raj na zemlji*) - ostale su kao nešto što se još uvijek prepričava među igračima i neizostavni su dio njihovog pričanja o piciginu i Bačvicama, a ujedno i česti sadržaj internetskih stranica koje tematiziraju picigin. Vidi: http://www.picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-o_piciginu_cico.html. Senjanović, između ostalog, piše: „Picigin se igra u pličaku, igra ga pet igrača koji su stavljeni u krug i udaljeni su jedan od drugoga jedno 5-6 metri, tako da te može čut oni do tebe kad zabeštimaš, ali te nikako ne može čut oni koji ti je po dijagonali i na kojega se ta beštinja odnosi, jer si mu ti uputija balun u prazno, a on je zakasnija, bacija se ka škovaca i falija dodat. Picigin je izmišljen na Bačvice, igra se samo na Bačvice, a sve drugo di se igra i šta oni zovu picigin, niti je picigin, niti je picigina vidilo.“ (...) „...šta bi još tribalo reć o piciginu? Onome ko ne razumi što je picigin, onome koji picigin ne razlikuje od hrkljuša, tome nema smisla ništa ni tumačit, a onima koji mogu zamislit bonacu na Bačvice, deveti misec, kad sunce ne peče nego miluje, a nas pet, tri sina, Bongo i ja, na praznome pličaku trčemo, itamo se, smijemo se i zajebajemo, tima i ne triba ništa više tumačit.“ Vidi i: http://www.picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-o_piciginu_tolja.html

Sljedeća bitna odrednica piciginaša je vezanost uz prostor gradske plaže Bačvice, odnosno redovitost dolaska. Pravi piciginaši

„su stvarno oko Bačvica stalno, koji imaju taj način života koji je vezan uz taj prostor, dakle nisu ekipa koja igra picigin kad je vikend i lipo vrime, nego zapravo žive tu“ (K 7).

„Piciginaš je u biti stanje uma, piciginaš je onaj koji kad vidi sunce, kad vidi bonacu, kad vidi da ne puše, jedino što mu na pamet je doć ovdi“ (K 5).

O ovoj odlici bit će više riječi u sljedećem poglavlju.

3.4. (Ne)homogenost zajednice

Važnost i poštivanje hijerarhije primjetno je u razgovoru s piciginašima, ali i prilikom promatranja same igre. Upravo se stoga govori o jedinstvenosti igre budući da zajedno i ravnopravno sudjeluju dobno raznovrsni igrači - od dvadesetogodišnjaka do sedamdesetogodišnjaka.

„Na Bačvice se točno zna koja ekipa igra, ko može uletit pet minuti dok ne dođe taj peti famozni koji se uvik čeka, i to je tako, to nema ljutnje, on će izać, ja ću uć, pričekat ću ga deset minuti da zagušta i onda on izlazi“ (K 11).

„...mislim svi igraju zajedno, picigin je takva igra, stvarno nije važno, jedino postoji jedan zdravi animozitet, ajmo to tako nazvat, stari su kao iskusniji, precizniji, a mladi kao, nastoje se dokazat, ono, klasični stereotip, uz to što stvarno igraju jedni s drugima, nema nikakve diskriminacije“ (K 5).

„Stari igrač ne može toliko trčat, al on mora igrat pošto je on tu uvijek, i on mora čekat dok on ne izađe van i onda se svi mogu izmijenit i svi mogu zaigrat, bar pol ure, nema pravo niko nikoga eliminirat. Nema pravo niko svojatat igru i nitko svojatat prostor, jer tu se igramo“ (K 2).

Odnosi starih i mladih igrača višeslojni su stoga što postoji „suživot“, ali i određene razlike u poimanju načina igre.²²

---

²² Mlađi piciginaši govore o drugačijem obliku picigina kojega nazivaju *3D picigin*. Naime, osmislili su novi način zabave: „Cijela nova dimenzija, zato ga zovemo 3D“ (K3). Riječ je o igri gdje dva igrača, udaljena jedan od drugoga petnaestak metara, snažno udaraju lopticu tako da se odbija o površinu mora - poput stolnog tenisa. „Bilo je dosadno, kad igraš 12 godina picigin, satima svaki dan, i igraš uvik, dosadi. To recimo nama konkretno smeta, što nema inovativnosti, čak dapače, postoji kontra impuls, kontra inovacije... (...) Znaš kako se balun brzo odbije, mora biti malo mirnije more, i ovisi o balunu, neće svaki balun odskakati, ovisi o površini. Više od četiri, pet godina to igramo, pokušali smo, al niko nije htija. Dosta su ljudi zatvorenog uma što se tiče inovacije u igri“ (K3). Ljudi to vide, prepoznaju, ali se boje. (...) Znaš koja je to brzina, to trebaš vidjet, ovo kad gledaš balun kako leti u zraku, to je tako sporo da imaš osjećaj da možeš popit kavu u usporedbi s ovim“ (K5).

„Meni se isto ne sviđa ta, dobro, možda je to intimno zbog toga jer ja to ne mogu odigrat, mi stari, normalno da ne možemo, ali lipo ih je vidit, to su sve momci visoki, mršavi elegantni i kad to zaigra... Al onda mi to: ako ćeš trčat idi u ASK-a, mi ovdje igramo picigin.¹²³ Ne moš im odma priznat, al posli – bilo je lipo šta je je, jer kad on trče 50 metara i baci se za njon...“ (K 11).

Uz početno poštovanje prema starijim i iskusnijim igračima prilikom čina ulaska u piciginašku ekipu, kod nekolicine mlađih igrača javlja se sklonost prema žustrijoj, dinamičnijoj igri. Fizičke predispozicije mlađih osoba, u kombinaciji sa željom za promjenom statičnog dobacivanja, dovele su do promjena u igri, što je bilo najočitiije tijekom devedesetih godina 20. stoljeća. Na taj način igra je evoluirala, postala je „ekstremnija“, aktivnija i atraktivnija. U prijašnjem načinu igre piciginaši su imali pozicije: A1, A2, A3, A4 i A5 pri čemu je igrač A1 (najbliže obali) bio trkač, krilne pozicije A2 i A3 nešto poput polutrkača te A4 i A5 dodavači, koji su bili najstatičniji. U današnjoj igri svi su podjednako dodavači (tehničari) i trkači.

Starija ekipa u većoj je mjeri zadržala običaj spontanog okupljanja u uobičajeno vrijeme primjereno dobu godine. U novije doba prisutno je i telefonsko dogovaranje susreta, a ovakav vid susretanja svojstven je prvenstveno mlađim ekipama čiji članovi na ovaj način jednostavnije uspostavljaju susret. *Telefonski picigin* je kao posljedicu uveo selekciju potencijalnih suigrača prilikom dogovaranja.

Međusobni odnosi također se iščitavaju i kod raspodjele prostora za skidanje odjeće prije odlaska u more, pri čemu mlađi ostavljaju odjeću i ručnike na jednom mjestu, a stariji i nekoliko mlađih koji su povezani s njima, na drugome.

Homogenost grupe uzdrmana je svojevremeno različitim političkim stavovima određenih igrača. To je razvidnije došlo do izražaja početkom devedesetih godina 20. stoljeća, a kao posljedicu je imalo nesuglasice među pojedinim igračima koji su se razilazili zbog različitih političkih svjetonazora. Prijetnja skladnim odnosima nastaje i uslijed različitog životnog svjetonazora. Za ove navedene pojave kazivači naglašavaju da su kratkoga vijeka.

3.5. Žene i picigin

Ženski picigin među *pravim* piciginašima nije smatran *pravim*, što iščitavamo i u Kudrjavcevom tekstu: „Prave klape zapravo ne primaju u igru slučajne namjernike koji se povremeno bave tzv. "divljim" ili pak "ženskim" piciginom“ (Matošić 2007:149). Ili, pak, u rečenici Đermana Senjanovića Čiče: „Ženski picigin, ajme majko“.²⁴

---

²³ Atletski sportski klub „ASK“ iz Splita.

²⁴ *Slobodna Dalmacija*, 6.10. 2007. godine.

O malom broju žena koje igraju picigin muški sugovornici ističu nekoliko različitih stavova.²⁵ Pojedini naglašavaju fizičke predispozicije muškaraca koje omogućavaju kvalitetniju igru te shodno tome i osjećaj nadmoći nad igračicama. Uz ovaj razlog se veže i strah od bacanja prilikom hvatanja *baluna*, unatoč izvrsnoj kondiciji i fizičkoj spremnosti koju igračice realno mogu posjedovati. Također se navodi i ženska „zatvorenost“, odnosno nespremnost za individualne dolaske na plažu, što dodatno onemogućava pristup već formiranoj muškoj grupi te teško privikavanje na „podbadanja“ koja su sastavni dio igre. Kao otegotni faktor spominje se usmjerenost žena prema drugim životnim prioritetima kao što su briga oko djece s čime dobivaju više dnevnih obaveza. Sudjelovanje žena u manjem broju „slobodnih“ profesija negoli muškarci također se ističe kao jedan od bitnih razloga, jer su na taj način u većoj mjeri lišene mogućnosti svakodnevnog, nesputanog dolaska na plažu.

„To je tema koju ja pokušavam koji put izbjeći. Zato jer se one igraju picigina, a mi igramo picigin (...), treba imat volju, zimi se okupat, žena si ni ne može dozvolit toliki luksuz“ (K 10).

Sagledavajući iz *druge*, ženske perspektive, razlog malog broja piciginašica je utjecaj tradicije.²⁶ Kazivačica (K2) koja je donedavno aktivno igrala, naglašava svoj osjećaj ravnopravnosti prilikom igre s muškim suigračima.²⁷ Ipak, ističe da tradicionalno žene nisu pristupale ovoj muškoj zajednici niti je uopće bilo uobičajeno da njih to zanima.

„Picigin je bio jedna muška igra, kao i razgovor, zatvorena muška tradicijska igra, nisu oni odbijali žene, Bože sačuvaj, nego jednostavno curi nije na pamet palo igrat picigin. (...). Dodavale bi se one balunom, to da, a trebalo je imat jednodijelni kostim, a cure su htjele prošetati, pokazat se, sunčat se, nisu baš cure da su zagrižene da će igrat picigin. (...) Mome ocu su govorili: „Eno ti ćer igra doli s muškima picigin“, a on:

---

²⁵ Kao vrsna igračica spominje se Vera (K2) koja je počela igrati početkom osamdesetih te starija igračica Iča, koja je igrala na Bačvicama pa potom prešla na Firule. Tijekom održavanja *Prvenstva svita u piciginu* formirane su i ženske ekipe koje su sudjelovale tijekom natjecanja (*Va Bene, Climbing Chicks, Morske sirene*). Ipak, s vremenom su se ekipe transformirale, a igračice se nisu „uklopile“ u ustaljene muške ekipe. Na *Prvenstvu svita u piciginu* 2013. godine nije nastupila niti jedna ženska ekipa.

²⁶ Sagledavanje jedne pojave iz različitih očista zapaža i etnologinja i etnokoreologinja Iva Niemčić u **plesno-etnološkoj** studiji o lastovskom pokladu, gdje govori o specifičnom predstavljanju istog običaja, ovisno o rodnoj pripadnosti. Vidi: Niemčić, Iva. 2011. *Lastovski poklad: plesno-etnološka studija*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.

²⁷ Bitno je napomenuti da su svi muški kazivači govoreći o ovoj temi spomenuli gore navedenu sugovornicu kao rijetku koja je „razumila picigin“ i koja je mogla uistinu konkurirati igrajući ravnopravno s muškarcima. Njezina igra ostala je zapamćena kao nešto osobito, o čemu piše i kolumnist *Slobodne Dalmacije*, ujedno i njezin suigrač Đermano Senjanović Čičo koristeći epitete: elegancija, *lipota*, preciznost i sigurnost te usporedbu: „Ča je Maradona za *balun*, to je Vera za picigin.“ Vidi: *Slobodna Dalmacija*, 6. 10. 2007.

“A joj meni, s njom uvijek problemi!“ Bilo je neuobičajeno da cura dođe, a kamoli igra picigin. To se ne može naučiti, to je rođeno, taj mot je urođen. Onda kad je netko dobar on je dobar (...). To je bio moj život, moje veselje. Ja sam igrala s guštom, ja to volim, sjaj u mojim očima, ljepota života, igre, veselja. Zajedništvo, igra, ljubav, ekipa zafrkancija, ljepota igre, vještine. Picigin je moj blues“ (K2).

3.6. Promjene: Prvenstvo svita u piciginu, proglašenje nematerijalnog kulturnog dobra, turizam, mediji

Određenu proturječnost uviđamo činjenicom uspostavljanja *Prvenstva svita u piciginu*, koje se kontinuirano održava počevši od 2005. godine.²⁸ Naime, igra za koju se naglašava kako nema pravila osim pravila ostajanja loptice u zraku, ukoričena je unutar natjecateljske norme od strane samih igrača.²⁹ Razlozi osnivanja prvenstva vežu se uz nastojanje za popularizacijom igre i sportskog duha, osobito među mladima. Dani natjecanja u samim počecima prvenstva shvaćeni su poglavito kao vrijeme zabave, rekreacije, intenzivnijeg druženja. Duhovita nota ogleđa se i u postavljanju titule natjecanja, dodajući nazivu pridjev *svjetski*.

Održavanje natjecanja generiralo je određene promjene koje su se odrazile na više razina. Ispunjenjem cilja došlo je do povećanja broja igrača, što je u konačnici dovelo do nedostatka prostora za igru. Dok su na prostoru Bačvica prije desetak godine bile prisutne dvije, tri ekipe, danas ih je više te se u pojedinim trenucima okupi tri puta više igrača. Uz prisutne kupače koji se kupaju na ovoj plaži te veliki broj djece koja se igraju u plicaku, prostor za igru tijekom ljetnih mjeseci postaje skućen.

Normiranjem igre tijekom natjecanja neminovno se utjecalo na spontanost igre. Primjerice, dok se uobičajeno igra i do sat, sat i pol, za vrijeme natjecanja igra se skratila na petnaestak minuta. Spontanost se gubi samim činom ocjenjivanja od strane žirija, čime su se stvorile razmirice među igračima.³⁰ Razmjeri neslaganja bili su toliki da su

---

²⁸ Početak natjecanja počinjao je svake godine 13. lipnja, na blagdan svetog Ante, zaštitnika Bačvica. Kvalifikacije su se vršile vikend prije finala.

²⁹ Članovi Ekološkog društva *Picigin Bačvice* donijeli su za potrebe sudionika u natjecateljskoj igri picigina sljedeća pravila: igralište za igru je plicak od 10-30 cm; prostor za igru je peterokut promjera 15 m; ekipu čini pet igrača s najviše tri izmjene tijekom igre; loptica je u promjeru 7 cm, uobičajeno je to oguljena loptica za tenis; trajanje igre je 15 minuta. Elementi ocjenjivanja su: težina, atraktivnost, umjetnički dojam, ponašanje igrača tijekom trajanja igre (Matošić 2007:148).

³⁰ Nezadovoljstvo se stvaralo sudačkim odlukama koje su proizvoljne budući da, s obzirom na samu formu igre, nema mjerljivih elemenata na temelju kojih bi se ocjenjivalo. Tako su se prve dvije godine ocjenjivali oblici skokova, a od 2008. godine ukupan umjetnički dojam prijavljene ekipe.

pojedini igrači odbijali igru s drugima, što je dovelo do ozbiljnog pogoršanja međusobnih odnosa.³¹

„Mi nismo imali taj natjecateljski duh, pa čak i kad si falio pljeskalo bi se, ili bi ga se kudilo, psovalo, al nikad to nije išlo u ocjene, nikad se nije ocjenjivalo. I sad kad je došao jedan žiri koji je u jednu ruku ocjenjivao prema nekom svom nahođenju, kako je to igra bez pravila i bez pobjednika, onda je tu došlo do nekih sitnih zadirki. Mislim da je smisao izgubljen, jer po meni je smisao trebao biti da se samo malo promovira igra, ništa više. Kratko bi to trajalo, te zadirke, sedam dana, osmi dan bi se opet ekipe pomiješale i sav taj verbalni delikt bi se zaboravio“ (K12).

„Najpozitivnija stvar što se dogodila piciginu u zadnjih deset godina je otkazivanje prvenstva. To je po meni najbolja odluka, a direktno je utjecala s okretanjem samih nekih piciginaša protiv prvenstva, načina na koji se organizira i lakrdije koja se stvara oko svega toga“ (K3).

„To svi znaju, da je najgori picigin na prvenstvu. Te su se ekipe tako i razbile, jer sama ideja u piciginu je da su to ljudi koji se znaju i koji su dobri i inače među sobom. I što se dogodi, ako se po nekom kriteriju razidete, netko smatra da je bolji, ili je bolji, onda on pređe u drugu ekipu, onda oni njemu zamjere, onda neki transferi tu budu ovako ko u nogometnom svitu samo bez love (...) i u pet, šest godina tog svjetskog prvenstva i zavada oko njega dogodi se da više nitko s nikim nije dobar na tom prvenstvu i više nema kako sastavit ekipu“ (K3).

Događaj koji je bio izravni povod Ekološkom društvu *Picigin Bačvice* za ukidanje prvenstva bila je najava naplaćivanja škole picigina.³² Udruga koja je inicirala ovu ideju imala je namjeru da, uz pružanje kulturno-turističkih ponuda, omogući turistima drugačiju vrstu zabave. Za ovu svrhu objavljen je podatak o namjeri naplaćivanja

---

³¹ Vidi *blog* (<http://dispet.org/2013/06/ivan-gavrilovic-zasto-namjestiti-izbore-picigin-kao-mikrokozmos-svjetske-krize/>) koji je odjeknuo među mladim piciginašima. O objavljenom *blogu* raspravljalo se među igračima tijekom neformalnih druženja te je, prema mišljenju nekih, uvelike utjecao na formiranje stavova o prijeporima koji su je pojavili kao posljedica organizacije prvenstva. U tekstu se, između ostaloga, spominje „elitizacija“ picigina, dodjeljivanje nagrada „elitama“ te marginalizacija mlađih ekipa.

³² Vidi: www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/258114/Default.aspx. Novinar Jurica Pavičić sagledavajući problem iz drugačije perspektive tvrdi da je povika na Udrugu zapravo licemjerna jer „onda kad picigin pokušavaju prodati kao „autentični sadržaj destinacije“, „Split sport open“ rade isto što i – pa zapravo – svi mi. Pokušavaju živjeti od toga što je do jučer bilo „naš način života“ (...) Rade isto ono što rade i klape u prugastim majicama koje u Getu i pod voltima reproduciraju nešto što je također jednom bila „baština“, bilo „autentično“, bilo odraz jednog svijeta, kulture, vrijednosti.“ (<http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/257504/Default.aspx>).

picigina, što je negativno odjeknulo među piciginašima. Naposljetku se došlo do odluke Ekološkog društva *Picigin Bačvice*: ukidanje prvenstva i osnivanje sindikata piciginaša. U dnevnom tisku u humorističnom tonu čitamo izjave članova sindikata koji, za razliku od drugih sindikata u državi, izražavaju svoje zadovoljstvo uvjetima rada i postignutom nadnicom od 300 kuna na sat.³³

Ono što se ovim potezom ustvari namjeravalo je „izmišljanje tradicije“ u svrhu osmišljavanja turističke ponude, što bi rezultiralo mijenjanjem kulturnog konteksta gdje korisnici takve zamišljene ponude, koji po ničemu nisu piciginaši, „postaju“ privremeni piciginaši tih sat vremena, uz uvjet plaćanja ponude.³⁴

Pokušaj komercijalizacije picigina, a mogli bismo reći i pokušaj *imitacije zbilje*, samo je jedan od, za lokalnu zajednicu nepovoljnih, vidova ekspanzije turističkih strategija, što je moguće interpretirati kao sukob lokalnog i globalnog, starog i novog, zasluženog i nametnutog te u konačnici kao sukob struktura moći i lokalnih korisnika mjesta.

Upravo stoga se kao glavni razlog pristupanju zaštiti picigina kao *nematerijalnog kulturnog dobra* navodi potencijalna mogućnost koncesioniranja gradske plaže. Izgradnja hotelskih zdanja u neposrednoj blizini plaže opasnost je o kojoj igrači pričaju s nelagodom i zabrinutošću te se rješenje o zaštiti picigina kao nematerijalnog kulturnog dobra prepoznaje kao izuzetno pozitivna odluka, a konkretan vid zaštite se shvaća kao moguće izuzeće od eventualnog naplaćivanja korištenja plaže i osiguranje prostora za igru.³⁵ Ne skrivajući određenu dozu ponosa, proglašenje picigina nematerijalnim kulturnim dobrom ipak nije uvjetovalo drugačiji osobni stav piciginaša prema igri - jer, kako

---

³³<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/1258114/Default.aspx>

³⁴ Navodim pojam povjesničara Ericka Hobsbawma koji pod izmišljenom tradicijom pretpostavlja skupinu praksi ritualne ili simboličke prirode kojima upravljaju javno ili prešutno prihvaćena pravila te čiji je cilj ponavljanjem usađivanje određenih vrijednosti i normi ponašanja (Hobsbawm 2006:136-150).

³⁵ Glavna prijetnja pojavila se kroz naznaku zabrane igranja loptom na gradskoj plaži, što je uobičajena praksa u zemljama Europske unije. U rješenju koje je 28. listopada 2013. godine izdalo *Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine*, utvrđuje se da picigin - društvena igra loptom - ima svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra te se u tom smislu utvrđuje sustav mjera zaštite: osiguranje dostupnosti dobra javnosti, poticanje sudjelovanja zajednice i grupa koje baštine dobro u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra, populariziranje i promicanje kulturnog dobra održavanjem turnira, putem elektroničkih medija, videozapisa i drugo, poticanje prenošenja i njegovanja kulturnoga dobra u izvornim i drugim sredinama, šticeenje dobra prepoznavajući procese globalizacije i društvene transformacije, senzibiliziranje javnosti i podupiranje zaštite i očuvanje dobra kako bi se izbjegla opasnost od nestajanja ili uništenja dobra.

Vidi:http://piciginbacvice.com/files/picigin/piciginvijestinematerijalno_kulturno_do_bro_rjesenje.html

navode, igrali su i prije tog čina i bili zaljubljenici u igru bez obzira na institucionalno, službeno priznanje.³⁶

Promjene koje je donijelo novo doba je i kolektivna predodžba o piciginašima. Riječ je o stvaranju određenog stereotipa, a rezultat je popularizacije igre putem medija.³⁷ Dok nekim igračima televizijski reporteri smetaju u manjoj mjeri, neki progovaraju s ironijom:

„Oni su pretjerali, bilo je jedno razdoblje, prošle godine, kad je svaki tjedan dolazila neka televizija, čak isti dan po dvije ekipe, strašno, samo nekoliko puta u životu možete ozbiljno odgovoriti na pitanje kakvo je more, jel uživate, jel vam zima, uvijek isto, na kraju se i vi počnete zafrkavat, i onda ljudi steknu krivi dojam, ko da s idiotima pričaju“ (K3).

Stereotipno prikazivanje bezbrižnih Dalmatinaca, konkretnije Splitskana, nalazimo u brojnim novinskim napisima i u prilogima pred kraj televizijskog informativnog programa.³⁸ Odnosi se to na poruke koje su, u određenom dijelu godine „vrištale“ s medijskog prostora: bezbrižni Splitskani cijele godine igraju picigin i ispijaju kave na Rivi.

4. ZAKLJUČAK

U radu su istraživani osjećaji pripadnosti zajednici igrača picigina, njihov odnos prema mjestu igranja i odnos prema igri. Ukazalo se na izrazitu privrženost igrača mjestu na kojem se odvija gotovo svakodnevna praksa igranja picigina. Pokušalo se proniknuti u mrežu odnosa koje konstruiraju igrači uslijed posrednih i neposrednih utjecaja - poput promjena u načinu igre, medijskim prezentacijama, fizičkim transformacijama plaže. S promjenom konteksta mijenjaju se međusobni odnosi, pravila igre, zahtjevi, predstavljački oblici igre. Ovi

---

³⁶ Jedinstveni pozitivni stav piciginaša naspram proglašenja picigina nematerijalnim kulturnim dobrom proizlazi iz želje za očuvanjem igre, ali i zaštite samog mjesta. Nasuprot tome, određene razmirice nastale se između zvončarskih grupa iz zapadne i istočne Kastavštine nakon uvrštenja na UNESCO-ovu *Reprezentativnu listu nematerijalne baštine čovječanstva*. Vidi tekst Lidije Nikočević „Kultura ili baština? Problem nematerijalnosti“ (2012).

³⁷ Stereotipe, prema psiho(sociološkim) studijama, možemo karakterizirati kao fiksiranu mentalnu impresiju. U etničkim istraživanjima definirana je kao generalizacija ponašanja ili drugih osobina članova pojedinih skupina. U kulturnim istraživanjima pojam se odnosi na uvriježene slike i predodžbe koje skupine imaju jedna o drugoj (Čapo Žmegač 2002:24).

³⁸ Primjeri takvih napisa su sljedeći: „Brazilci imaju nogomet i svoju Copacabanu, Splitskani – picigin“ (24 sata, 16.7. 2013.), „Hrabri Splitskani ne odustaju od picigina ni u studenom“ (24 sata, 12.11.2007.), „Dok se neki smrzavaju Splitskani opalili prvi novogodišnji picigin“ (<http://www.index.hr/black/clanak/dok-se-neki-smrzavaju-spliscani-opalili-prvi-novogodisnji-picigin/719386.aspx>), „Splitskani uživali igrajući picigin na Bačvicama“ (www.index.hr/black/clanak/spliscani-uzivali-igrajući-picigin-na-bacvicama/677086.aspx)

odnosi promatrani su kroz osobne interpretacije piciginaša. Iako je igra medijski često prezentirana, detalji oko igre - kao što je povijesni razvoj, nepisana pravila, promjene, međusobni odnosi - manje su poznati široj javnosti, pa čak i splitskoj.

Uz afirmativan odnos prema igri, ono što međusobno veže igrače picigina, tvoreći na taj način *piciginašku zajednicu*, jest privržen odnos naspram mjesta, plaži Bačvice, gdje provode veliki dio svog slobodnog vremena. Igra koja „oslobađa“ odvija se na „igralištu“ koje je poput posvećenog tla, ono je na određeni način odijeljeno, a boraveći ovdje igrač se nalazi u „privremenom“ svijetu unutar „običnog“ svijeta. Unutar igrališta kroz igru se stvara bezuvjetan red, igri je svojstvena ljepota, ona u nesavršenost života i „zapleteni život unosi onu neku privremenu ograničenu savršenost“ (Huizinga 1992:15-16).

Istražujući navedenu zajednicu, uviđamo da su stvorene čvrste mreže društvenosti kroz koje se isprepliče međusobna bliskost, ali i povremeni, prolazni antagonizmi. Odnos piciginaša prema igri je dvojak: humor, neozbiljnost i zadirkivanje kao neizostavni dio igre isprepliću se istovremeno s izrazito ozbiljnim odnosom prema igri. Primjetne su i binarne pozicije: piciginaši s Bačvica i *drugi*, mlađi i stariji igrači, lokalno i vanjsko.

Nedvojben je pozitivan utjecaj fizičke aktivnosti na raspoloženje igrača. Igrači također pripisuju svojstvo „čišćenja“, „duhovnu dimenziju“ upravo mjestu na kojem se igraju. Piciginaška zajednica je stoga jedinstvena - ne samo prema odnosu prema igri, nego i odnosu prema mjestu. To je grupa ljudi bez koje bi bilo teško vizualizirati Bačvice. Tijekom gotovo stoljetne tradicije nisu izvršili nikakvo fizičko mijenjanje mjesta osim što su zaslužni za stvaranje identiteta ove plaže.

Igranje picigina igračima postaje način života, razmišljanja, dio njihove svakodnevice. Igrač, bivajući dio specifične *piciginaške zajednice* i istinski privržen onom lokalnom, mjestu, konstruira vlastiti identitet. Pojmimo li piciginaše kao protagoniste jedne zgodne predstave, koju igraju bez obzira što promatrači o tome misle, Bačvice postaju pozornica na kojoj caruju posve zadovoljni ljudi.

LITERATURA

Auge, Marc. 2001. *Nemjesta: uvod u moguću antropologiju supermoderniteta*. Karlovac: Naklada DAGGK.

Čapo Žmegač, Jasna. 1997. „Objektivni i subjektivni čimbenici identifikacije sa zajednicom“. *Etnološka tribina* 20:69-82.

Čapo Žmegač, Jasna. 2002. *Srijemski Hrvati. Etnološka studija migracije, identifikacije i interakcije*. Zagreb: Durieux.

- Čapo, Jasna i V. Gulin Zrnić, ur. 2011. *Mjesto, nemjesto: interdisciplinarna promišljanja prostora i kulture*. Zagreb-Ljubljana: Institut za etnologiju i folkloristiku - Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU.
- Čapo Žmegač, Jasna; Valentina Gulin Zrnić i Goran Pavel Šantek, ur. 2006. *Etnologija bliskoga. Poetika i politika suvremenih terenskih istraživanja*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku i Naklada Jesenski i Turk.
- de Certeau, Michel. 2003. *Invencija svakodnevice*. Zagreb: Naklada MD.
- Grgas, Stipe. 2012. „O zaokretu ka prostoru“. *Filozofska istraživanja*, 32/1: 169-177.
- Gulin Zrnić, Valentina. 2009. *Kvartovska spika. Značenja grada i urbani lokalizmi u Novom Zagrebu*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku i Naklada Jesenski i Turk.
- Hobsbawm, Erick. 2006. „Izmišljanje tradicije“ U *Kultura pamćenja i historija*, Maja Brkljačić i Sandra Prlenda, ur. Zagreb: Golden Marketing, Tehnička knjiga, 139-150.
- Huizinga, Johan. 1992. *Homo ludens: o podrijetlu kulture u igri*. Zagreb: Naprijed.
- Marović, Duško i Mihovil Rađa. 2006. *Povijest športa u Splitu*. Split: Splitski savez športova, Komisija za povijest športa.
- Matošić, Zdenko, ur. 2007. *Bačvice – raj na zemlji*. Split: Ekološko društvo *Picigin Bačvice*.
- Niemčić, Iva. 2011. *Lastovski poklad: plesno-etnološka studija*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Nikočević, Lidija. 2012. „Kultura ili baština? Problem nematerijalnosti“. *Etnološka tribina* 42/35:7-23.
- Papić, Vladan, Ivan Granić i Hrvoje Turić. 2012. „Picigin as a water sport: early study“. *Acta Kinesiologica* 6/1: 7-12 .
- Perinić Lewis, Ana. 2011. „Hvarski kampanilizam - stereotipi i podrugljivi etnici otoka Hvara“. *Studia ethnologica Croatica* 23:215-237.
- Senjković, Reana. 2007. „Domoroci“ na internetu: Pripovijedanje o dalmatinskim tradicijama“. U *Split i drugi: Kulturnoantropološki i kulturnostudijski prilozi*. Ines Prica i Tea Škokić, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Setha M. Low. ur. 2006. *Promišljanje grada: studije iz nove urbane antropologije*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Šakaja, Laura. 2011. „Mjesto u diskursu humane geografije“. U *Mjesto-nemjesto: interdisciplinarna promišljanja prostora i kulture*. Jasna Č. Žmegač i Valentina G. Zrnić, ur. Zagreb-Ljubljana: Institut za etnologiju i folkloristiku - Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, 111-127.

Web:

http://picigin-bacvice.com/files/bacvice/bacvice-vijesti-projekt_rosina.html (pristup 17. 12. 2014.).
<http://picigin-bacvice.com/files/bacvice/bacvice-vijesti-nasipanje.html> (pristup 17. 12. 2014.).
http://picigin-bacvice.com/files/picigin/picigin-vijesti-nematerijalno_kulturno_dobro_rjesenje.html (pristup 19. 12. 2014.).
<http://dispet.org/2013/06/ivan-gavrilovic-zasto-namjestiti-izbore-picigin-kao-mikrokozmos-svjetske-krize/> (pristup 19. 12. 2014.).
<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/258114/Default.aspx> (pristup 10. 1. 2015.).
<http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/257504/Default.aspx>(pristup 10. 1. 2015.).
<http://www.glavomet.hr/index.php?otvori=povijest> (pristup 12. 1. 2015.).
<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/258114/Default.aspx>(pristup 19.1. 12. 2014.).
www.index.hr/black/clanak/dok-se-neki-smrzavaju-splicani-opalili-prvi-novogodisnji-picigin/719386.aspx (pristup 20.12. 2014.).

Tisak:

Slobodna Dalmacija, 6. 10. 2007. godine

Kazivači (prema abecednom redu):

- K 1 - Akrap Ante, rođen 1972. godine
- K 2 – Ferić Vera
- K 3 - Gavrilović Ivan
- K 4 - Karmelić Vedran, rođen 1974. godine
- K 5 - Kozlica Jovica, rođen 1982. godine
- K 6 - Krpetić Drago, rođen 1941. godine
- K 7 - Markovina Dragan, rođen 1981. godine
- K 8 - Stanojević Nikša, rođen 1962. godine
- K 9 - Stipišić Vuković Marija, rođena 1977. godine
- K 10 - Stipišić Antun, rođen 1981. godine
- K 11 - Truta Antiša, rođen 1955. godine
- K 12 - Žuvela Julio, rođen 1971. godine

**“MY DAY DOESN'T MAKE SENSE IF I DON'T GO TO BAČVICE”:
ABOUT THE PLAYERS OF PICIGIN AND THE ESTABLISHMENT OF
THE PLACE**

(Summary)

This paper deals with the group of the players of picigin from Bačvice beach in Split. In the first part the emphasis is put on the ways in which through everyday practice of playing and spending time on the beach certain meaning is attributed to a particular location, so a physical space becomes a symbolic place. The game, ways of entering the player's community, characteristics of a real player of picigin, homogeneity of the community (relationship between young and old, male and female players) and the changes which have occurred as a result of declaring picigin immaterial cultural heritage, establishing the competing form of the game and tourism development are discussed in the second part of the paper.

Key words: picigin, players of picigin, game, location, Bačvice